

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu
cu post'a în lăintulu monarhiei
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În străinatate pe 1 anu 10 fl.
sêu 22 franci, pe 6 luni 6 fl. sêu
11 franci; — numeri singuratici se
dau cîte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie sêu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare cîte 7 cr., la adou'a și a
trei'a cîte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adrese de
a dreptulu la Redactiunea Diariulu
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 54.

Sibiu, 5/17 Iuliu 1878.

Anulu I.

Oglinda din Boemi'a.

Cele mai multe oglinde din cîte se vedu pe la familii în patri'a noastră, suntu importate din Boemi'a, dară nu tôte suntu „credințioșe,” cumu s'aru exprime vre-o dama ce scie distinge între oglind'a bună și rea; că-ci unele te arată strimbu, altele îți prezintă faci'a ovală că unu glontiu de tunu, și érași altele i-ti schimbă colórea feciei aratându-o cându prea palidă, cându verdiă și așa mai departe. Noi vomu prezintă lectoriloru nostrii una oglinda din Boemi'a preparată de principele Georgie Lobkovicz, boemu, seau cumu dice dinsulu, cechu din mosi de stramosi; vomu lasă apoi la apretierea fiacaruiă că se judece, dăca aceea ne arată bine seau reu. Nu vomu altera nimicu în trins'a, decătă numai dimensiunile, pentru că ceea ce este destul de mare că se se vedea într'ins'a 5 milióne, aru fi prea mare pentru 2 milióne 200,000 locuitori.

Principele Georgie Lobkovicz tienuse deunadi într'o adunare politică la Gastorf unu discursu, în care descrie obiectulu în următorii termini:

Doi popóra locuescu în patri'a noastră, care în cursu de secolu au traitu alaturea în bine și în reu, în bucuria și suferinție. Amendoue tienu acésta țiera de patri'a lor, la care pretindu dreptu de proprietate și de esistență natională. Amu ajunsu înse de cîteva ani în còce, că se vedemu pe aceste popóra desbinate înfricosiatu și cert'a loru natională luându dimensiuni totu mai mari. N'am trebuință se ve aratu tristele consecențe ale acestei certe; nu inversiunarea reciprocă, nici incurcatele relatiuni ale țierei, nici perderea de poteri la ambele nationalități. Voiu dice numai, că este timpulu supremu că discórdi'a se încetedie odată; barbati seriosi din ambele nationalități se încerce mai antăiu ei între sene-si vreo cale de împaciure.

În acésta sala partea cea mai mare din ascultatori este de nationalitate germană, éra eu suntu cechu. Ve spunu verde că suntu cechu, pentru că suntu onestu, nu vreu se-mi renegă originea mea, limb'a mea, totu cursulu ideiloru și simțimintele mele; preste acésta tóta activitatea mea publică de până acumu dá testimoniū pentru originea mea de cechif. Cu tôte acestea, eu speru că dvostra me veti ascultă cu paciënță de demnă de barbati seriosi.

Cu frăse góle despre împaciure nu ne ajutămu nimicu. Reulu de care suferimu noi în acésta țiera, a prinsu rădecini multu mai afunde, de cātu se pota fi vindecatu cu frăse sentimentali." Aci trebuie se ne luămu întru ajutoriu mentea sanetóșă, se facemu diagnos'a bóleloru cu sânge rece, dară și cu tot'a bunăvointi'a.

Mai antăiu de tôte voi constată spre onórea ambelor nationalități, că la dinsele nu esista așa numit'a ură de rassa (că la fierele selbatice, că între lupu și ursu, între tigru și leu etc.), că-ci de ar fi așa ură, ea s'ar manifestă mai vertosu în regiunile și localitățile în care boemii și germanii locuescu amestecați. Apoi ambele nationalități locuescu fôrte amestecate. Despartire strictă între ele se vede numai la populațiunea rurală, nu și în orășie. Pe la margini sêu miediuine, de-alungulu, pe unde poporulu cechu vene în atingere cu celu germanu, vei audi fôrte raru despre certe escăte între aceste două popóra. Din contra, la frontariile Bavariei, unde nemții boemi veni în contactu cu nemții bavaresi, certele și bataile suntu mai de tôte dilele. Asia dară în viéti'a privată nemții și cechii din Boemi'a de și nu se iubescu, dară nici nu se cërta unii cu alții; și dăca totuși se nascu uneori certe între dinsi, se sciti că acelea își au originea lor în politică, adevă ele trecu din viéti'a publică în cea privată. Discórdi'a și ur'a natională se manifesta în țier'a noastră și cresce neincetatu în viéti'a publică, din causa că acésta la noi este organizată fôrte reu; éra acestu reu ilu adu eu în principiele false ale liberalismulu modernu, care considerate din punctu-de vedere natională, suntu egoiste, destructive, amerintiatorice

cu perire. Din acele principie așa numite liberali moderne voi relevă la locul acesta numai două: 1. teori'a perfecte egalități a toturoru ómeniloru, 2. doctrin'a despre omnipotenti'a statulu. (De aci încolo principiele Lobkovicz analisandu liberalismulu și constitutonalismulu modernu, i-lu supune totuodata la critica aspră, dară dreptă, aratandu cātu este acela de elasticu, și cu cātu perfidia ómenii egoisti ilu aplica în viéti'a publică, și mai multu că ori unde la țierile locuite de nationalități diverse.)

Se punemu că într'o țiera amestecată se aplica în parlamentu, în tóta viéti'a municipale și comunale, principiulu maiorității absolute cu drepturi întinse până la omnipotenti'a. Care potu se fia consecență neaparată a acestei teorii? Ea este invederată, adevă fiacare nationalitate, mare ori mica, va cercă tôte caile, că se ajunga ea la maioritate, prin urmarea omnipotenti'a și se calce pe cerbicea celorlalte. Din acelu momentu se incepu luptele cele mai inversiunate în colegiele electorale; nu se mai alegu midilócele oneste din cele infame; la cert'a și ur'a natională se deschidu tôte portile și usile.

În cātu pentru teori'a libertății toturoru popóralor, ve rogu se fiu bine întielesu, că eu nu întielegu aici sub egalitate dreptatea, care trebuie se o afe ori-care cetățianu de statu, la tribunale și la tôte autoritățile statulu. Liberalii moderni nu întielegu așa egalitatea, ci ei dicu: „cetățienii de statu,” adevă toti ómenii că ómeni suntu egali, și dăca ei suntu egali că ómeni, ce le mai trebuie alta egalitate că la membrii ai cutarei națiuni?” Acești farisei liberali au și o formulă aritmetică, care sună: 10 poloni + 6 ruteni = 16 nemți. Consecențele acestei formule suntu la lumin'a dilei. Acestu liberalismu face legi egali pentru bogati și saraci, pentru cetăți și sate, și nu vrea se scie, ca ceea ce se pòte aplică la bogatu, nu se pòte la saracu, și că relatiunile sociali din cetăți diferu cātu ceriulu de pamentu de ale sateniloru. S'ar poté demonstră cu nenumerate esemple, că cu metodu acesta capitalulu se bucura de protecțiune fòra margini, éra la clasele mai sarace, la propriulu poporu produce ură înfricosiată. Liberalismulu aplicatu totu în modulu acesta la nationalități, are întocma aceleși rezultate. Liberalii presupunu și la nationalități egalitate teoretică; dară apoi cându drepturile nationali aru fi se se aplicu în viéti'a practică, atunci li se lungesce în drumu parlamentulu cu maioritatea sa omnipotentă, care i-si aróga șiesi dreptulu de a se numi statu, a dice adevă: Eu, maioritatea parlamentară, suntu statulu; eu suntu omnipotentă și nu suntu responsabile cãtra nimeni. Atunci vinu minoritățile nationali și reclama dreptate, dară li se răspunde cu impertință tramițindu-le la nice SS-i plasmuiti totu de acea maioritate, care contienu egalitatea toturoru ómeniloru că cetățieni de statu. În tôte acele casuri inversiunarea minorităților cresce neincetatu, pentru-că perfidi'a revolta firesce.

Transilvani'a.

Sibiu. Primimu dela on. comitetu alu asociatiunei Transilvane sub Nr. 115 1878 următori'a:

Programa pentru ședințele adunării generale ordinare a XVII. a asociatiunei tranne pentru litteratur'a romană și cultur'a poporulu romanu, ce se voru tiené la 4 și 5 Augustu a. c. în opidulu Simleu.

Ședinți'a I. în 4 Augustu.

1. După terminarea șervitiului divinu se va deschide ședinți'a la 9 óre din di.
2. Alegerea de 3. secretari ad hoc pentru redactarea proceselor verbali.
3. Raportulu comitetulu asociatiunei despre afacerile pe anulu 1877/8.
4. Raportulu cassariulu despre starea fondulu asociatiunei, și a fondulu academiéi.

5. Raportulu bibliotecariulu despre starea bibliotecei asociatiunei.

6. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru revederea și esaminarea fondurilor și ratiociniulu pe anulu trecutulu 1877/8.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru încassarea de taxe dela membrii vechi și însemnarea de membrii noi dimpreuna cu tax'a respunsă de acesti-a.

8. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru a esamină budgetulu asociatiunei prezentatu de comitetu pe anulu 1878/9, și a veni cu opiniunile sale în ședinți'a următoare.

9. Alegerea unei comisii de cinci membri pentru propuneri.

10. Ceteria disertatiunilor, ce se vor' fi prezentatu din bunu tempu la ședinți'a.

Ședinți'a II. în 5 Augustu.

1. Verificarea procesulu verbale alu ședinței precedente.

2. Raporturile comisiunilor numite în ședinți'a prezenta.

3. Continuarea ceterii disertatiunilor.

4. Defigerea loculu și tempulu pentru întrunirea asociatiunei la anulu viitoriu.

5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesulu verbale alu ședinței ultime.

6. Închiderea ședințelor adunării generali.

Din ședinți'a comitetulu asociatiunei transilvane.

Sibiu, în 10 Iuliu 1878.

T. Cipariu,
presiedinte.

Dr. I. Hodosiu,
secretariu.

Agitatiunile electorali

deurgu în tóta țier'a; nu inse cu acea furie, cu care se intenplase în periódele precedente, că-ci multime mare chiaru dintre alegatorii magiari nu se interessédia întru nimicu de ele; preste acésta este și timpulu celu mai scumpu pentru lucrarea campulu, în cātu nici-unu economu de dómne-ajută nu se îndura se'si perdia o singură di dela seceratu și caratu cu pericolu de a'si perde fructele ostenele sale prin plo, care împedeca mersulu economiei. Numai diariile magiare facu larma mare, candidédia neincetatu și marescu confusiunea, că-ci de es. cele gubernementali candidara până acuma preste 550, adevă aprópe cu 100 mai multi, decătă este numerulu deputiloru de alesu. Opositiunile au și mai multi candidati. Asia dară se nu ne miramu, dăca acei concurenti cutriera țier'a în tôte partile, descindu și pe la sate romanesci, ca-ciulescu pe primari și notari, caroru altadata le-aru da cu pitiorulu, stău se sarute man'a popii, îi promitu orologiu de auru, bursa pentru fiu-seu, ginere pentru fia-sa, pensiune pentru preotés'a. Din tôte inse este mai interessanta îndrasné'a ce au cîteva candidati cunoscuti în tóta țier'a că cei mai inversiunati neamici ai romanilor, carii ceru se fia alesu chiaru de cãtra romani, fiindcă magarii nu voru se'i aléga odată cu capulu. Publiculu românescu isi mai aduce fôrte bine aminte din lun'a Iuniu 1874, cându în diet'a Ungariei se desbatuse din nou legea electorale. Atunci deputatii romani Dim. Bonciu, Petru Nemesiu, V. Babesiu, Al. Romanu pretinsera dela dieta, ca se nu'si mai bata jocu de Transilvani'a, sêu mai bine de romani, ci dăca le facu érași lege electorale separată cu censu de 8 fl. 40 cr., se compute la acelu impositu directu și cei 3% dare bellica și cei 9% ce se platescu pentru desrobirea pamentulu. În acea di din toti adversarii romanilor br. Gabr. Kemény și Iuliu (Gyula) Horváth au fostu aceia, carii nu numai au combatutu amandamentele nunitiloru deputati, ci au și insultatu în modu necalificabile pe natiunea romanescă (Vedi actele parlam., Federatiunea Nr. 53 din 1874 s. a.). Ei bine, acumu inse dn. sciti, că agentii acestoru doi domni alérga în ruptulu capulu p'între romanii din comitatulu Albei, că se'i induplece a participa la alegeri, și apoi a nu alege cumva romani, ci tocma pe aceia, carii au

